

NAJNOWSZE DZIEJE POLSKI

MATERIAŁY
I STUDIA
Z OKRESU
1914–1939

NAJNOWSZE DZIEJE POLSKI

INSTYTUT HISTORII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

NAJNOWSZE DZIEJE POLSKI

MATERIAŁY I STUDIA Z OKRESU 1914–1939

TOM X

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1966

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

*Leon Grosfeld, Tadeusz Jędruszczak, Stanisław Kalabiński,
Czesław Madajczyk — redaktor, Witold Stankiewicz*

ADRES REDAKCJI
Instytut Historii PAN

Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa 1966

Nakład 1800+200 egz. Ark. wyd. 22,75. Ark. druk. 16,25. Papier druk. sat.
V kl. 70 g, 70×100/16. Skład rozpoczęto w lutym 1966 r. Druk ukoń-
czono w czerwcu 1966 r. Zam. 24/a. M-15. Cena zł 46.—

Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego” w Warszawie.

NAJNOWSZE DZIEJE POLSKI

Materiały i studia z okresu 1914—1939

TOM I: T. Jędruszczak, *Historiografia polska o powstaniach śląskich*; B. Dobrowolska, *Stosunek mocarstw sprzymierzonych do sprawy zachodnich granic Polski w pierwszej fazie konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 r.*; J. Tomaszewski, *Polityka stabilizacyjna Władysława Grabskiego 1923—1925*; Zb. Landau, *Pożyczki uleńskie*; J. Molenda, *Relacje z rozmowy Wacława Podwińskiego z Jerzym Cleinowem (Przyczynek do zagadnienia polityki władz niemieckich w kwestii polskiej w sierpniu 1915 r.)*; St. Kalabiński, *Przyczynek źródłowy do dziejów „Sprawy polskiej” w czasie pierwszej wojny światowej*; Br. Skrzyszewska, *Wincenty Witos, Mój pobyt w Brześciu*.

TOM II: I. Spustek, *Sprawa Polski w polityce Rosji w roku 1916*, M. Drozdowski, *Geneza i rozwój Centralnego Okręgu Przemysłowego*; Zb. Landau, *Polityka tzw. nakręcania koniunktury w Polsce w okresie 1936—1939*; H. Janowska, *Szkolnictwo polskie we Francji w latach 1919—1939*; T. Kuźmiński, *Protokoły posiedzeń Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu z okresu od 2 października 1918 do 23 stycznia 1919 r. (wybór)*; A. Ajnenkiel, *Meldunki do Generalnego Komisarza Rządowego w Lublinie o powstawaniu polskich władz państwowych w listopadzie 1918 r. na terenie b. okupacji austriackiej*; K. Kersten, *Protokół Konferencji Grup Konserwatywnych z udziałem przedstawicieli marszałka Piłsudskiego w Dzikowie w dniach 14—16 września 1927 r.*; J. Żarnowski, *XXII Kongres PPS (23—25.V.1931 r.) w relacji Komunikatu Informacyjnego Komisariatu Rządu w Warszawie*; J. Żarnowski, *Rozmowy między kierownictwem KPP a kierownictwem PPS w sprawie zawarcia porozumienia o wspólnej akcji i jednolitym froncie w lecie 1935 roku*.

TOM III: T. Kuźmiński, *Wokół zagadnienia wojny prewencyjnej w 1933 r.*; M. Ciechocińska, *Pożyczki wewnętrzne emitowane przez rządy polskie w latach 1933—1939*; J. Żarnowski, *Polska Partia Socjalistyczna w latach 1935—1936*; J. Jurkiewicz, *Wizyta prezydenta Rauschninga w Warszawie w grudniu 1933 roku*; S. Stanisławska, *Umowa Georing—Beck z 23 lutego 1938 r.*; E. Kozłowski, *Stosunki polsko-niemieckie przed II wojną światową. Dokumenty z Archiwum Głównego Inspektora Sił Zbrojnych*.

TOM IV: I. Pawłowski, *Komunistyczna Partia Polski a wojsko w latach dwudziestych (niektóre zagadnienia)*; H. Słabek, *Rozważania nad ewolucją programu agrarnego KPP (1922—1932)*; L. Hass, *PPS Lewica 1926—1931*; J. Żarnowski, *Zagadnienia ideologiczno-programowe w uchwałach XXIV Kongresu PPS w 1937 r.*; A. Próchnik *o polskim ruchu ludowym*; J. Molenda, *Próby utworzenia ogólnonarodowej reprezentacji politycznej stronnictw Królestwa Polskiego (sierpień—grudzień 1915 r.)*; T. Jędruszczak, *Stanowisko społeczeństwa i opozycji wobec powstania Obozu Zjednoczenia Narodowego*; M. Drozdowski, *Bezrobocie w Polsce w latach 1925—1936*.

TOM V: M. Drozdowski, *Struktura społeczno-zawodowa ludności Warszawy w latach 1918—1939*; H. Jędruszczak, *Place robotników przemysłowych w Polsce w latach 1929—1935*; L. Kieszczyński, *Położenie włókniarzy okręgu łódzkiego w latach kryzy-*

su 1929—1933; W. Stankiewicz, *Dążenia zjednoczeniowe w ruchu ludowym (1918—1919)*; Cz. Madajczyk, *Spory wokół sprawy elektryfikacji Polski (1926—1930)*; B. Ratusiński, *Archiwum Stronictwa Prawicy Narodowej*.

TOM VI: J. Serkuczewski, *Prasa polska o stosunkach polsko-niemieckich w marcu—maju 1939 r.*; S. Ajzner, *Państwo Polskie wobec wojny domowej w Hiszpanii 1936—1939*; B. Ratyńska, *Geneza wojny celnej polsko-niemieckiej*; Zb. Landau, *Miejsce potyczek zagranicznych w rządowych programach sanacji finansowej po przewrocie majowym*; M. Mieszczankowski, *Zadłużenie rolnictwa Polski międzywojennej*; H. Malinowski, *Uwagi o programie rolnym KPP w latach 1922—1932*; H. Dzendzel, J. Żarnowski, *Listy W. Witosa do H. Liebermana z lat 1937—1939*; Wł. Mroczkowski, T. Sierocki, *„Zapiski” generała Józefa Kordiana Zamorskiego*; Wł. Mroczkowski, J. Tomicki, *XVII Kongres PPS (21—25.V.1920)*; Al. Tymieniecka, *XXI Kongres PPS (1—4.XI.1928)*.

TOM VII: I. Pietrzak-Pawłowska, *Kierunki i perspektywy badań historycznych nad dziejami klasy robotniczej*; H. Jędruszczak, *Rynek pracy w Polsce międzywojennej*; M. Drozdowski, *Rynek pracy robotników warszawskich w latach 1918—1929*; H. Janowska, *Wpływ emigracji na rynek pracy w Polsce w latach 1918—1939*; J. Żarnowski, *Rynek pracy pracowników umysłowych 1918—1939*; A. Brożek, *Wpływ siły roboczej Kongresówki i Galicji na rynek pracy Górnego Śląska*; J. Pabisz, *O niektórych zagadnieniach rynku pracy na terenie woj. śląskiego (1929—1939)*; L. Kieszczyński, *Niektóre problemy rynku pracy w Łodzi w latach 1918—1928*; D. Steyer, *Rynek pracy w Gdyni w latach międzywojennych*; B. Drewniak, *Polscy robotnicy sezonowi na Pomorzu zachodnim*; J. Chlebowczyk, *Niektóre metodologiczne aspekty badań nad położeniem klasy robotniczej w okresie międzywojennym*; H. Rehowicz, *Stan badań nad historią klasy robotniczej woj. katowickiego w ośrodku katowickim*; Br. Skrzyszewska, *Zasoby archiwalne Archiwum Akt Nowych dotyczące położenia ekonomicznego i struktury klasy robotniczej w Polsce*.

TOM VIII: H. Janowska, *Komuniści polscy a emigracja zarobkowa*; W. Bazylewski, *Sprawa Dojld jako przyczynek do przeprowadzania reformy rolnej na początku II Rzeczypospolitej*; P. Łossowski, *Próba przewrotu polskiego w Kownie w sierpniu 1919 r.*; E. Kuszko, *O Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy*; L. Ziaja, *Codziennie zapiski oficera Wydziału Społeczno-Politycznego Komisarjatu Rządu na m. st. Warszawę*; H. Świątkowski, *Kilka uwag na temat wymiaru sprawiedliwości w Polsce 1918—1939*; M. Dębski, *Komisja Nadzwyczajna do walki z nadużyciami*; M. Drozdowski, *Na marginesie listu Ignacego Daszyńskiego do Norberta Barlickiego w sprawie kandydatury Jędrzeja Moraczewskiego na premiera rządu*.

TOM IX: M. Zagórniak, *Sytuacja międzynarodowa Czechosłowacji i niektóre aspekty stosunków polsko-czechosłowackich w latach 1919—1937*; M. Drozdowski, A. Tymieniecka, *Mieczysław Niedziałkowski*; J. Kasprzakowa, *Z dziedziny ewolucji ideowo-politycznej PPS-Lewicy (1906—1918)*; J. Kaczanowska, *Działalność Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej na Górnym Śląsku w latach 1919—1921*; T. Musioł, *Dzieje szkolnictwa polskiego w rejencji opolskiej w latach 1919—1939*; B. Dopierała, *Polska polityka morska a kraje naddunajskie w latach 1933—1939 (Przyczynek)*; J. Kancewicz, *Polska lewica robotnicza a walka o wyzwolenie narodowe*; M. Drozdowski, *Polityka gospodarcza rządu polskiego na Śląsku Zaolziańskim*; Cz. Madajczyk, *Interview b. ministra spraw zagranicznych Józefa Becka udzielone podczas internowania w Rumunii*; I. Geiss, *Hitler w oświetleniu A. J. P. Taylora*; J. Reychman, *Polityka zagraniczna Węgier w przeddzień drugiej wojny światowej*.

СОДЕРЖАНИЕ

Мацей Квятковски — Начало радиовещания в Польше	5
Зыгмунт Карпиньски — Денежная система в Польше после первой мировой войны	37
Януш Жарновски — Структура и социальные основы правящего лагеря Польши в 1926—1939 гг.	67
Богдан Доперала — Бек и гданский вопрос (1930—1935)	85

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКИ

Исследования по вопросу национальных меньшинств

Тадэуш Ендрущак — XII сессия Польско-немецкой исторической комиссии	121
Феликс Генрих Гентцен — Роль германского правительства в создании организаций немецких национальных меньшинств на территориях, присоединенных в Польше (1919—1922 гг.)	127
Руди Гогэль — Несколько новых западногерманских публикаций по вопросу немецкого национального меньшинства в Польше 1918—1939 гг.	147
Мирослав Цыганьски — Воздействие ревизионистской политики правительства Веймарской республики на немецкое меньшинство в Польше (1919—1932)	157
Тадэуш Цесьляк — Журналы союза национальных меньшинств в межвоенной Германии — „Kulturwille”, „Kulturwehr” (1925—1938)	169
Кароль Федор — Немецкие коммунисты и их отношение к польским сельскохозяйственным рабочим в межвоенный период	179

*

Ян Цялович — О „Генезисе легионов” (в связи с книгой Анджея Гарлицкого)	187
---	-----

ВОСПОМИНАНИЯ И ДОКУМЕНТЫ

Болеслав Каетан Ольшевски — Из дневника	207
Анджеј Вежбицки — Отрывки воспоминаний	221

МАТЕРИАЛЫ

Болеслав Воциньски — Майские события 1926 г. в цифрах	235
Владыслав Мрочковски, Ян Томицки — Отчет о ноябрьских совещаниях Главного Совета ППС в 1936 г.	243

TABLE DES MATIÈRES

Maciej Kwiatkowski — Les débuts de la T.S.F. en Pologne . . .	5
Zygmunt Karpiński — La création du système monétaire en Pologne après la première guerre mondiale	37
Janusz Żarnowski — La structure et la base sociale du camp gouver- nemental en Pologne de 1926 à 1939	67
Bogdan Dopierała — Beck et l'affaire de Gdańsk (1930—1935) . . .	85

DISCUSSIONS ET POLÉMIQUES

Etudes concernant les minorités nationales

Tadeusz Jędruszczak — La XII-e session de la Commission Histori- que Polono-Allemande	121
Felix Heinrich Gentzen — Le rôle du gouvernement allemand dans le fondement des organisations groupant la minorité allemande sur les territoires polonais de 1919 à 1922	127
Rudi Goguel — Observations au sujet de certaines publications parues dans la République Fédérale et concernant la minorité allemande en Pologne de 1918 à 1939	147
Mirośław Cygański — L'influence de la politique révisionniste des gouvernements de la République de Weimar sur la minorité allemande en Pologne (1919—1932)	157
Tadeusz Cieślak — „Kulturwille” et „Kulturwehr” — organes de presse de l'association des minorités nationales en Allemagne d'entre les deux guerres (1925—1938)	169
Karol Fiedor — L'attitude des communistes allemands à l'égard des ouvriers agricoles polonais dans la période entre les deux guerres . .	179
*	
Jan Ciałowicz — Les origines des Légions (à propos du livre d'Andrzej Garlicki)	187

MEMOIRES ET DOCUMENTS

Bolesław Kajetan Olszewski — Extraits du Journal	207
Andrzej Wierzbicki — Fragments des mémoires	221

MATERIAUX

Bolesław Woszczyński — Les événements de mai 1926 on chiffres	235
Władysław Mroczkowski, Jan Tomicki — Compte rendu des débats du Conseil Suprême du Parti Socialiste Polonais en novembre 1936	243

CONTENTS

Maciej Kwiatkowski — Beginnings of the Radio in Poland	5
Zygmunt Karpiński — Creation of the monetary system in Poland after the World War I	37
Janusz Żarnowski — Structure and social base of the Government circles in Poland in the years (1926—1939)	67
Bogdan Dopierała — Beck and the Gdańsk question (1930—1935)	85

DISCUSSIONS AND POLEMICS

Researches about the national minorities

Felix Heinrich Gentzen — Part of the German government concerning the structure of German minority organisations of the territory incorporated to Poland (1919—1922)	121
Rudi Goguel — About several newest publications in West Germany concerning the German Minority in Poland (1918—1939)	127
Tadeusz Jędruszcak — XIIth Session of the Polish-German Historical Committee	147
Mirosław Cygański — Influence of the revisionist policy of the Governments of Weimar Republic on the German minority in Poland (1919—1932)	157
Tadeusz Cieślak — Periodical of the Union of national minority in Germany between the two World Wars — „Kulturwille”, „Kulturwehr” (1925—1938)	160
Karol Fiedor — German Communists and the Polish land workers question in the period between the two World Wars	179

*

Jan Ciałowicz — „Genesis of the Legions” (on account of the book by Andrzej Garlicki)	187
---	-----

MEMOIRS AND DOCUMENTS

Bolesław Kajetan Olszewski — From the diary	207
Andrzej Wierzbicki — Memoirs fragments: Cooperation of the Vice prime minister Bartel with the 1928—1930	221

MATERIALS

Bolesław Woszczyński — Events of May 1926 in numbers	235
Władysław Mroczkowski, Jan Tomicki — Raport of the debates of the Chief Council of the Polish Socialist Party in November 1936	243

INHALT

Maciej Kwiatkowski — Anfänge des Radios in Polen	5
Zygmunt Karpiński — Erschaffung des Geldsystems in Polen nach dem I Weltkrieg	37
Janusz Żarnowski — Struktur und sozialer Untergrund der Regierungskreise in Polen (1926—1939)	67
Bogdan Dopierała — Beck und die Danzigs-Frage (1930—1935) . . .	85

DISKUSSIONEN UND POLEMIKEN

Forschungen betr. die nationalen Minderheiten

Felix-Heinrich Gentzen — Die Rolle der deutschen Regierung beim Aufbau deutscher Minderheitsorganisationen in den an Polen abgetretenen Gebieten (1919—1922)	121
Rudi Goguel — Zu einigen neueren westdeutschen Publikationen über die deutschen Minderheiten in Polen 1918—1939	127
Tadeusz Jędruszczyk — XII Sitzung der Deutsch-Polonischen Historiker Kommission	147
Mirosław Cygański — Einfluss der revisionistischen Politik der Regierungen der Weimarer Republik auf die deutsche Minderheit in Polen (1919—1932)	157
Tadeusz Cieślak — Zeitschrift des Vereins der nationalen Minderheiten in Deutschland in der Zeit zwischen den zwei Weltkriegen — „Kulturwille“ und „Kulturwehr“ (1925—1938)	169
Karol Fiedor — Stellung der deutschen Kommunisten gegenüber den polnischen Landarbeitern in der Periode zwischen den zwei Weltkriegen	179
*	
Jan Ciałowicz — „Entstehung der Legionen“ (anlässlich des Werkes von Andrzej Garlicki)	187

ERINNERUNGEN UND DOKUMENTE

Bolesław Kajetan Olszewski — Aus dem Tagebuch	207
Andrzej Wierzbicki — Fragmente der Erinnerungen	221

MATERIALIEN

Bolesław Woszczyński — Ereignisse im Mai 1926 in Zahlen . . .	235
Władysław Mroczkowski, Jan Tomicki — Berichte über die Beratungen des Hauptausschusses der Polnischen Sozialistenpartei im November 1936	243

SPIS TREŚCI

Maciej Kwiatkowski — Początki radia w Polsce	5
Zygmunt Karpiński — Tworzenie ustroju pieniężnego w Polsce po pierwszej wojnie światowej	37
Janusz Żarnowski — Struktura i podłoże społeczne obozu rządzącego w Polsce w latach 1926—1939	67
Bogdan Dopierała — Beck a sprawa Gdańska (1930—1935)	85

DYSKUSJE I POLEMIKI

Badania nad mniejszością narodową

Tadeusz Jędruszczak — XII Sesja Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej	121
Felix-Heinrich Gentzen — Rola rządu niemieckiego w dziele budowy niemieckich organizacji mniejszościowych na terenach zwróconych Polsce 1919—1922	127
Rudi Goguel — W sprawie kilku nowszych publikacji zachodnioniemieckich na temat mniejszości niemieckiej w Polsce 1918—1939	147
Mirosław Cygański — Wpływ rewizjonistycznej polityki rządów republiki weimarskiej na mniejszość niemiecką w Polsce (1919—1932)	157
Tadeusz Cieślak — Czasopismo związku mniejszości narodowych w Niemczech międzywojennych — „Kulturwille”, „Kulturwehr” — (1925—1938)	163
Karol Fiedor — Stanowisko komunistów niemieckich wobec polskich robotników rolnych w okresie międzywojennym	179

*

Jan Ciałowicz — O „Genezie Legionów” (z powodu książki Andrzeja Garlickiego)	187
--	-----

WSPOMNIENIA I DOKUMENTY

Bolesław Kajetan Olszewski — Z Dziennika	207
Andrzej Wierzbicki — Fragmenty wspomnień	221

MATERIAŁY

Bolesław Woszczyński — Wypadki majowe 1926 roku w liczbach	235
Władysław Mroczkowski, Jan Tomicki — Sprawozdanie z obrad listopadowej Rady Naczelnej PPS 1936 r.	243
Spis treści tomów I—X	252

